

4C – ELMÉLKEDÉSRE ÉS MEGBESZÉLÉSRE AJÁNLOTT SZÖVEGEK

1. Ábrahám meghívása

„Az Úr így szólt Ábrámhoz: »Vonulj ki földedről, rokonságod köréből és atyád házából arra a földre, amelyet majd mutatok neked. Nagy néppé teslek. Megáldalak és nagygyá teszem nevedet, s te magad is áldás leszel... Ábrám tehát elköltözött ahogy az Úr megparancsolta neki s vele ment Lót is.»

(Ter 12,1.2.4)

2. Ábrahám hite

Ábrahám hitből engedelmeskedett a hívásnak, hogy költözzék arra a vidékre, amelyet örökségül kellett kapnia. Elindult anélkül, hogy tudta volna, hova megy. Hitel telepedett le az ígélet földjén, idegen országban, és sátorban lakott Izsákkal és Jákobbal, akik ugyanazt az ígéletet örökölték. Várta ugyanis azt a szilárd alapokon nyugvó várost, amelyet majd az Isten tervez és épít. Sára is a hitében kapta az erőt, hogy előrehaladott kora ellenére anya lehessen, mert hűségese nek tartotta azt, aki az ígéletet tette. Ezért ettől az egytől, noha már nem volt fiatal, annyian származnak, mint az égen a csillag vagy mint a tengerpart megszámlálhatatlan fűvenye.

Mind hitben hunytak el, de anélkül, hogy az ígélet teljesedését megérték volna: csak messziről látták és üdvözölték, elismerve, hogy vándorok és jövevények a földön. Akik így beszélnek, bevallják, hogy hazát keresnek.

Ha arra a földre gondoltak volna, ahonnan kijöttek, lett volna alkalmuk a visszatérésre. De egy jobb haza után vágyódtak, a mennyei után. Ezért az Isten sem szégyelli, hogy Istenüknek hívják, hiszen hazát készített nekik.

Ábrahám hittel áldozta fel Izsákot, amikor az Isten próbára tette. Hajlandó volt feláldozni egyszülöttét, ő, aki ígéretképpen kapta, és hallotta „Izsák által lesznek utódaid.” Biztosra vette ugyanis, hogy Isten képes a halottakat is feltámasztani, Ezért vissza is kapta mintegy előképül.

(Zsid 11,8–19)

3. Ábrahám bizalmának időhatára

„Ábrahám, a ti atyátok örült, hogy megláthatja napomat. Meg is látta, és örült neki.”

(Jn 8,56)

4. Mi is Ábrahám gyermekei lehetünk

„Ugyanaz történik, mint Ábrahám esetében: Hitt Istennek, és ez megigazulására szolgált.” Értsétek meg jól: aki a hitből él, az Ábrahám fia. Mivel az Írás előre látta, hogy Isten a hittel teszi megigazulttá a pogányokat, előre hirdette Ábrahámnak: »Benned nyer áldást minden nép.« Eszerint, akik hisznek, áldásban részesülnek a hívő Ábrahámmal.”

(Gal 3,6–9)

4D – ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Hányszor jelenik meg az „áldás” és „megáldom” kifejezés a Ter 12,1–3-ban?

2. Írja le két szóban az Ábrahámnak adott ígélet elemeit!

2.1.

2.2.

3. Keresse ki Lukács evangéliuma első fejezetében azt a két verset, amelyek Ábrahámról szólnak, és írja ide!

4. Milyen közös vonások fedezhetők fel Izsák és Jézus születése között? Mielőtt válaszolna, olvassa el a Teremtés könyvéből a 18. fejezet 14. versét és a Lukács evangéliumból az 1. fejezet 37. versét!

5. Egészítse ki a következő mondatokat:

□ (a Jak 2,23 szerint):

„Ábrahám hitt Istennek, ezt igazságul tudták be neki, s Isten..... nevezték.”

□ (Róm 4,11):

„A körülmetélés jelét úgy kapta, mint a hitből való, a körülmetéletlenségben elnyert megigazulás pecsétjét, hogy atyja legyen”

6. Ábrahám példája alapján mondja el, mit jelent hinni.

7. Önnek mi a véleménye Ábrahámról? Mondja el saját szavaival.

4 SZAVAD VILÁGOSSÁG AZ UTAMON

Bibliai ismeretterjesztő füzetek

Megjelenik a Keresztény Értelmiségi Kör és az Agapé Kiadó gondozásában a Hitélet folyóirat mellékleteként

4A – ÁBRAHÁM, A HÍVŐK ATYJA

Az egyiptomiak fáraóit márványszobrok, piramisok örökítették meg az utókor számára. Akkoriban a zsidó nép őseinek tetteit nem őrizték meg ékírásos agyagtáblákra írva. Életük jelentős tettei mégis fennmaradtak. A nem mindennapi események emléke apáról fiúra szállt. Különböző elbeszélő hagyományok keletkeztek, amelyeket a későbbi korokban írásba foglaltak.

Ábrahám fontos helyet foglal el az üdvösség történetében: ő „atyja mindenkinek, aki hisz” (Róm 4,11), „Isten barátja” (Jak 2,23). A Teremtés könyve 12–25. fejezetében olvashatunk róla. Miért ilyen fontos személy?

Egy meghívás (Ter 12,1–8)

Ábrahám fontossága meghívásából ered. A föld megannyi embere közül őt választotta ki Isten, hogy üdvözítő terve megvalósításában az első munkatársa legyen. Ez a hívás Istentől jön, aki nem valami személyes érdeme alapján választotta ki, hanem kegyelemből, ingyenesen. Ki volt Ábrahám Isten hívása előtt?

Amikor története elindult, még Ábrám volt a neve. A Biblia csak a következő néhány apróságot mondja el róla:

□ Noének és Szemnek, Isten irgalmasságának köszönhetően a vízözönt túlélő embereknek volt a leszármazottja.

□ Terahnak a leszármazottja. Terah neve a Teremtés könyvében (11,26) jelenik meg, a bábéli összeomlás leírása után.

□ A híres kultúrával rendelkező, művelt Babilóniának Ur nevű városában született Kr. e körülbelül 1800-ban. Ábrahám és családtagjai nomád pásztorok voltak, s csak ideiglenesen tartózkodtak Urban. A nomád életmód állandó vándorlásból állt. Szüleivel, valamint gyermektelen és meddő feleségével, Sárával átköltözött Háránba (11, 30–31). Ábrahám ősei különböző isteneket imádtak, bálványimádók voltak. (Vö. Józ 24,2)

Mi okból hívta meg Isten Ábrahámot? Egyetlen válaszunk van: mert úgy tetszett neki. Isten teljesen szabad döntéseiben, elhatározásaiban és cselekedeteiben. Igaz ugyan, hogy emberileg úgy is magyarázhatjuk a meghívását, hogy Isten kiszólította őt a bálványimádó környezetből, amely veszély jelentett volna hivatására nézve. Arra hivatott ugyanis, hogy atyja legyen az izraelita népnek és a belőle származó Megváltónak, és hite példaképpül szolgáljon minden embernek.

Az Ábrahám meghívásáról szóló beszámoló (Ter 12,1–4) igen fontos (olvassa el a C1-et): az üdvtörténet kezdete. Két elemből áll: egy parancsból és egy ígéletből.

A parancs

„Menj ki földedről!” Isten Ábrahámtól szakítást követel azzal, amit legjobban szeret: a szülőfölddel, atyái házával. Ott kellett hagyni a jól megalapozott életet, a biztos megélhetést, a művelt országot az ismeretlen és bizonytalan jövőért, idegen földért, amit majd az Úr mutat neki. Ábrahámnak el kell hagynia a pogány szentélyeket, ahol keresték Istent, hátha megérik (ApCsel 17,27). Minden emberi biztonságról le kellett mondania, hogy a mindenható és egyetlen Istenre támaszkodjon. A parancs teljesítése számára nehéz feladat volt, Ábrahám mégis engedelmeskedett. Hallgatott Istenre, szilárdan hitt ígéletében, teljesen ráhagyatkozva nem kérdezte, hova fog érkezni. Nem kételkedett abban, hogy Isten csodálatos, titokzatos ígérete beteljesedik. Feleségével és szolgálóival útra kelt, elhagyta rokonait, a megszokott környezetet és a jól ismert vidéket. Háránon keresztül Kánaánba vándorolt, ahonnan mint idegen Egyiptomba, majd mint szűkölködő menekült újra vissza Kánaánba. Az addig nyugodtan élő ember bolyongóvá, kóborlóvá (MTörv 26,5) válik. Ez a föltétele annak, hogy szabadabbá és készsége-sebbé váljon Isten szolgálatára. Jézus is ugyanezzel a követelménnyel fog előállni: „Aki jobban szereti apját vagy anyját, mint engem, nem méltó hozzám” (Mt 10,37)

Az ígéret

Isten parancsa nem csupán parancs a szakításra, hanem ígéret is. Isten azért követel ilyet sokat, hogy ő maga is adhasson.

Az ígéret öt pontból állt:

- Ábrahám utódait nagy néppé teszi.
- Ábrahám és utódai Isten barátai lesznek.
- E barátság miatt Isten áldásban részesíti majd őket, a többi néppel pedig viselkedésük szerint bánik, megáldja azokat, akik az ő népét áldják, de megátkozza azokat, akik őket átkozzák.
- Ábrahám és utódai a boldogságot közvetítik majd az embereknek, mert Isten a világ minden népét meg akarja áldani – az Ábrahám családjából származó Messiás által.
- Az első pont egy másik ígéretet is magában foglal: az Ábrahámtól származó nép birtokába veszi azt a földet, ahová ősatyjuk elindult. Az emberiség történetének ebben az ünnepélyes pillanatában Isten Ábrahám által teszi meg az első lépést a megváltás valóra váltása felé. (A Biblia és története, A pátriárkák és Mózes)

Isten tulajdonképpen áldást ígér Ábrahámnak. Érdemes megfigyelni, milyen sokszor előfordul a Teremtés könyvében (12,1–4) az „áldás” és „megáldom” kifejezés. A héber lélek számára az áldásnak konkrét dolgokban kell megnyilvánulnia. Az első áldás, amellyel Isten megáldotta az özszülőket, két elemből állt: termékenység és uralom a föld fölött (Ter 1,28). Isten Ábrahámnak is nagyon hasonlókat ígér: földet és leszármazottakat. Az ígéret értelmét és beteljesülését csak idővel fedezték fel: amikor megkapták az „ígéret földjé”-t, amikor Ábrahám ivadéka megsokasodott, és így nagy nép ősatyja lett.

Példás válasz: hit

Ábrahám válasza nem szavakból áll (Ter 12,4) – sőt, egyetlen kérdést sem tesz fel – hanem tettekből. Elindult az ismeretlenbe. Csak egyetlenegy támasza volt: az Isten szava. A hosszú, fáradságos úton végtelen bizalommal teljesen Isten szavára hagyatkozott. Mindebből megtanulhatjuk, hogy a hit sokkal több, mint kimondani azt, hogy „hiszek az Istenben”. A hit mindenekelőtt Isten szavának elfogadása abban a formában, ahogyan ő kimondja. A hit azt jelenti, hogy az elfogadott isteni szót megvalósítjuk életünkben Isten terve szerint, még akkor is, amikor saját elképzeléseink ellen irányul. És harmadszorra: a hit élet Isten jelenlétében, „járás Isten előtt” (Ter 17,1).

Ábrahám hitt az Isten szavában, habár emberileg lehetetlen dolgokat ígért neki. Már túl volt azon a koron, amikor a férfi gyermekeket nemzhet (a 4. vers szerint 75 éves volt), és Sára is terméketlen volt. Mindez még azzal tetőződött, hogy Kánaán földjére érve éhínséggel (12,10) és háborúval kellett szembenéznie (14. fejezet). Elég ok lett volna ez arra, hogy visszatérjen szülőföldjére. De nem ezt tette. Üldözöbe vette azokat az ellenséges királyokat, akik felégették a városokat és sok foglyot ejtettek. Ádáz harcot vívott ellenük, amelyben végül legyőzte őket, és visszaszerezte mindazt, amit elraboltak. Ábra-

hám a csatából győztesként hazatérőben Jeruzsálem mellett haladt el. A városból kijött Melkizedek, Jeruzsálem uralkodója és főpapja. Megáldotta Ábrahámot, és Isten tiszteletére hálából kenyér- és boráldozatot mutatott be (Ter 14). Az egy igaz Istent tisztelte ő is. Melkizedek áldozata a szentmise előképe. Mindaddig csak állatáldozatot ismert a vallások történelme. Itt említik először a kenyér és a bor áldozatát. Melkizedek személye különben a Messiás titokzatos előképe (I. Zsid 5–7). Melkizedekhez hasonlóan a Messiás is király és pap volt egy személyben. Ezért mondja a 110. zsoltár szerzője a Messiás királynak: „Pap vagy te mindörökké Melkizedek rendje szerint.”

Ábrahám a visszaszerzett kincsből, a hadizsákmányból tizedet adott Melkizedeknek.

A szövetség

Isten azzal jutalmazta meg Ábrahám hitét, hogy szövetséget kötött vele. Az eddigiek folyamán csupán ígéretekről volt szó, most Isten esküvel támasztotta alá ígéretét. A Teremtés könyvének 15. és 17. fejezetében Isten megismétli Ábrahámnak az eredeti ígéreteit: „Nézz fel az égre, és számláld meg a csillagokat, ha tudod! Éppen ilyen lesz az utódod is:” Isten ünnepélyes cselekedettel, szövetségekötéssel pecsételte meg ígéretét. A kor szokásainak megfelelően egy állatot két részre vágtak, a szövetségkötők átsétáltak a két rész között jelezvén, hogy így hal meg az a fél, amelyik nem tesz eleget a szövetségi ígéreteinek. Itt azonban csak Isten vonult át a két rész között (15,17). Levonhatjuk a tanulságot: a szövetség a meghíváshoz hasonlóan kegyelem, ingyenes ajándék, Isten kezdeményezése. Ezenkívül azt is látjuk, hogy Isten tűz formájában vonul át. Így pecsételte meg Isten a szövetségkötés szertartását. A tűz Isten jelenlétének a szimbóluma (pl. az égő csipkebokor: Kiv 3,2; a pünkösdi lángnyelvek: ApCsel 2,3). Ábrahám a szövetségkötés éjszakáján megértette és megbizonyosodott a felől, hogy Isten gondot visel rá, éberrel figyelmezteti, életében jelen van, és sohasem hagyja el.

A 17. fejezet, amely ugyanazon papok csoportjának a műve, mint az első (olvassa el a B2-t), még két dolgot említ:

- Isten Ábrámról Ábrahámmá változtatta Ábrahám nevét. Az új név azt jelenti: „sok nemzet atyja” (az 5. sor). Jelzi ez az ígéret beteljesülését. Ábrahám közben 99 éves lett, és tovább remélt. Feleségévé, Sárával együtt mindjobban öregedett, és gyakran aggodalom szállta meg őket, mert felfoghatatlan volt számukra, hogyan teljesezhet be Isten ígérete. A bizalma mégis rendületlen maradt.
- Isten körülmetélést követelt Ábrahámtól, ami emlékeztető jel a szövetségre, és arra, hogy leszármazottai ne feledkezzenek meg a múltról (Isten irgalmáról és hűségéről) és a jelenről (Isten választott gyermekei).

A hit próbakövei

Isten, az Izsák születéséig eltelt 25 év alatt (Ter 21,1–7 – olvassa el a B1-et), hatszor megismételte ígéreteit. Az isteni ígéret beteljesülésekor az idős házaspár ráébred arra, hogy az Úrnál semmi sem lehetetlen (18,14). Több mint 1800 évvel később, az emberi bölcsesség szintén néma marad a tény előtt, hogy a Boldogságos Szűz Mária világra hozza gyermekét anélkül, hogy kapcsolata lett volna férfival (Lk 1,37).

4B – KIEGÉSZÍTŐ OLVASMÁNYOK

1. Ábrahám műve vagy Isten terve?

A Teremtés könyvének 16. fejezete elbeszéli, hogy Ábrahám, miután nem született gyermeke Sárától, feleségül vette egyiptomi rabszolgánóját, Hágárt. Ábrahám hazájának ősi törvényei megengedték, hogy ha valakinek terméketlen felesége volt, feleségül vehetett valakit a szolgálói közül, s az ebből a kapcsolatból született törvényes gyerekek tekintették. Ábrahám saját gyermekének tekintette a Hágártól született Izmaelt, s egyben azt gondolta, ezzel meg is oldódott a kérdés. Ugyanez megismétlődik majd Rákel (Ter 30,1–6) és Lea (Ter 30,9–13) esetében is. De ember tervez, Isten végez. A 17. fejezetben Isten kinyilvánítja Ábrahámnak, hogy nem tetszik neki Ábrahám eljárása, és kijelenti, hogy az ígért gyermek a feleségétől fog születni és nem a rabszolgától (19. vers). Ábrahámnak újra hitet kellett vallania.

Ebből az a tanulság, hogy emberi terveink, számígtatásaink és előlátásaink semmit sem jelentenek, ha nincsenek összhangban az isteni tervekkel. Ha valaki azt mondja, hogy hallgat Isten szavára, de nem hallgatván Istenre a saját tervét akarja megvalósítani, az kudarcra van ítélve. „Ha nem az Úr építi a házat, építői hiába dolgoznak vele” (Zsolt 127,1).

Az Ószövetség Isten kinyilatkoztatása és felfedezése. Ezt a két mozzanatot nem szabad szétválasztanunk. Isten kezdeményez, szabadon felfedi titkát; ennek az isteni pedagógiának konkrétan az ember – vagy Izrael – istenkeresése felel meg.

Amikor Isten meghívta Ábrahámot és magának népet választott ki, elkezdődött egy csaknem kétezer évig tartó folyamat, történet, amely – sok tapogatózáson, eltévelyedésen keresztül – Krisztusig vezetett. Ez a folyamat elsősorban nem intellektuális természetű. A Biblia Istene, amint Pascal megjegyezte, nem a filozófusok Istene, hanem Ábrahám, Izsák és Jákob Istene, aki a történelem során mint Üdvözítő (Szabadító) nyilatkoztatja ki magát, akinek jelenlétét megtapasztalja a kiváltságos személyek (patriárkák, próféták, Jahve „szegényei”) egész sora.

Szabó Ferenc – Puskely Mária: Ábrahámtól Jézusig. Róma, 1976.

A 22. fejezetben olvasunk arról, hogy Isten azt kérte Ábrahámtól, áldozza fel fiát (ezzel a következő leckében foglalkozunk részletesebben).

A végén az egyetlen talpalatnyi föld, amit Ábrahám meg tudott szerezni, az a temetésére szánt földterület (Ter 23), amit azonban meg kellett vásárolnia. Ami azonban fontos, hogy hosszú életet élt (Ter 25,8), és mindvégig megőrizte a reményt (Jn 8,56). Így vált azok atyjává, akik hisznek Istenben (olvassa el a C3–4-et).

2. A Teremtés könyvének szerkezete

Az első leckéből már tudjuk, hogy a teremtésről két beszámoló létezik. Az egyik a babiloni fogság idején – vagy az azt követő időszakban élt papok tollából származik – míg a második Salamon idejében keletkezett. A Teremtés könyvének első tizenkét fejezetét különböző szerzők, illetve két szerzői csoportot alakító személyek írták. Szembeötlenek a különbségek:

Mindkettő sajátos néven nevezi Istent. A második teremtéstörténet Jahveról-Istenről (héberül: Jahve Elohim) beszél. Ezért a mai napig ezt a szerzőt „jahvistának”, illetve „jahvista hagyománynak” nevezzük. Ezzel ellentétben az első teremtéstörténetben a Teremtő neve Isten (héberül: Elohim). Mivel a szerzők papok voltak, azért papi hagyományról, illetve mozgalomról beszélünk.

Mindkét csoport a maga módján szól Istenről:

A jahvista hagyomány emberi módon, egyszerűen, közérthetően írja le mondanivalóját. E mögött azonban igen komoly üzenet rejtőzik

A papi hagyomány ünnepélyes, fennkölt, lelkesítő sugárzó nyelvezetet használ.

Mindkét csoportnak sajátos érdeklődési köre van:

- a jahvista mondákat, anekdotákat, történeteket mond el;
- a papi hagyomány családfiakat közöl, időpontokat említ, elmagyarázza Izrael népe intézményeinek a keletkezését (pl. a szombat, a körülmetélés, a szövetség stb.).

Szem előtt tartva ezeknek a hagyományoknak a sajátosságait, a jahvistának tulajdoníthatjuk a teremtés-elbeszélést (Ter 2), a bűnbe esést (3), Káin (4) és Noé gyermekeinek a történetét (9,18–27), a bábéli torony építéséről szóló leírást. A papi szerző tollából származik az első teremtéstörténet, Ádám (5), Noé (a 10. fejezet nagyobb része) és Szem leszármazottainak a listája (11,30–32), valamint a vízözön utáni új világnak a története (9,1–17).